

ставлення до проголошення диктатури Є.Петрушевича, Директорія 4 липня видала постанову про створення в складі уряду УНР спеціального міністерства в справах ЗОУНР, а Є.Петрушевича вивела зі складу Директорії.

Зі свого боку Є.Петрушевич не визнав договору про перемир'я з поляками, бо на початку червня Українська галицька армія успішно розпочала Чортківську операцію. Погіршення і без того скрутної ситуації в липні підштовхувало й наддніпрянців, і галичан до об'єднання сил, але Є.Петрушевич та командування УГА зволікали, обмірковуючи можливість переходу на румунську територію. Лише відмова Румунії прийняти УГА змусила їх вступити в переговори з урядом УНР. Є.Петрушевич виставив три умови співпраці: демократична політика без ухилів у бік радянства, заміна уряду Б.Мартоса, скасування міністерства в справах ЗОУНР. Зважаючи на критичний стан справ, Директорія погодилася з ним.

15 липня УГА перейшла Збруч, і дві армії об'єдналися для боротьби на більшовицькому фронті. УНР врятувалася від імовірної воєнної катастрофи, але в політичному плані об'єднання не принесло бажаної єдності.

Загалом українська демократична державність не змогла в роки революції закорінитися на довго, її історія була драматичною і навіть трагічною, проте вона не минула безславно. Навпаки державотворчі виклики революції щедро живили українську суспільно-політичну думку впродовж ХХ ст., створюючи підстави для нових спроб відновлення держави. Важливо підкреслити, що досвід УНР зв'язав українців з демократичними формами побудови держави, розподілом влади між окремими її гілками, впровадженням демократичних виборчих процедур, забезпечення прав національних меншин. Демократизм української нації чи не головна запорука майбутнього убезпечення України від тоталітарних рецидивів. І напевно найголовніше, незважаючи на невдачу, досвід державотворення 1917–1920 рр. є досить вагомим аргументом на користь того, що лише у власній державі її громадянин може найкраще убезпечити себе і своїх близьких.

Примітки до розділу 8

1 Февральская революция 1917 года: Сб. документов и материалов. — М., 1996, — С.156.

2 Цит. за: Верстюк В. Неудавшийся пролог к демократическому обществу // Всероссийское Учредительное собрание. Первый и единственный день его занятий (5-6 января 1918 года). — К., 1991. — С.VI.

3 Пайпс Р. Русская революция. — М., 1994. — Ч.I. — С.332 — 333.

- 4 Гайда Ф.А. Механізм влади Временного правительства (март – апрель 1917 г.) // Отечественная история. – 2001. – №2. – С.148.
- 5 Києвлянин. – 1917. – 6 марта.
- 6 Державний архів Полтавської області. – Ф.772. – Оп.1. – Спр.3. – Арк.38. – 38 зв.
- 7 Киевская мысль. – 1917. – 5 марта.
- 8 Там само. – 1917. – 18 марта.
- 9 Києвлянин. – 1917. – 5 марта.
- 10 Українська Центральна Рада. Документи і матеріали: У 2 т. – К., 1996. – Т.1. – С.44-45.
- 11 Український національно-визвольний рух. Березень-листопад 1917 року. Документи і матеріали. – К., 2003. – С.279.
- 12 Ковалевський М. При джерелах боротьби. Спомини, враження, рефлексії. – Інсбрук, 1960. – С.42.
- 13 Українська Центральна Рада. Документи і матеріали: У 2 т. – Т.1. – С.105.
- 14 Там само. – С.158.
- 15 Там само. – С.164.
- 16 Там само. – С.327.
- 17 Там само. – С.344.
- 18 Там само. – С.363.
- 19 Там само. – С.400.
- 20 Там само. – С.488.
- 21 Там само. – Т.2. – С.101.
- 22 Цит. за: Історія України: нове бачення. – К., 2000. – С.225.
- 23 Верстюк В. Українська Центральна Рада. – К., 1997. – С.249.
- 24 Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки 1918–1920: Док. і матер. у 2 т. – К., 2006. – Т.2. – С.374.
- 25 Там само. – С.391.
- 26 Христюк П. Замітки і матеріали до історії Української революції 1917–1920 рр.: У 4 т. – Нью-Йорк, 1969. – Т.2. – Т.4. – С.21.
- 27 Мазепа І. Україна в огні й бурі революції. 1917–1921: У 3 т. – Т.3. – Прага, 1942. – С.162.
- 28 Там само. – С.77.
- 29 Там само. – С.84.
- 30 Христюк П. Згад. праця. – Т.4. – С.61.
- 31 Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки 1918 – 1920: Док. і матер. у 2-х т. – Т.2. – С.467.
- 32 Христюк П. Згад. праця. – Т.4. – С.74.
- 33 Корпус Січових стрільців. Воєнно-історичний нарис. – Чикаго, 1969. – С.602.
- 34 Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. – Т.6. Криза на всіх фронтах. – Скрантон, 1965. – С.169.
- 35 Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918–1920. Док. і матер. ... – Т.2. – С.552.

- 36 Центральний державний архів вищих органів влади України. — Ф.1429. — Оп.1. — Спр.4. — Арк.43.
- 37 Мазепа І. Згад. праця. — Т.2. — С.27.
- 38 Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918–1920. Док. і матер. ... — Т.2. — С.548.
- 39 Там само. — С.604.
- 40 Див.: Мазепа І. Згад. праця. — Т.2. — С.177.
- 41 Цит.: Уряди України у ХХ столітті. Наук.-документ. видання. — С.155-156.
- 42 Там само. — С.621.
- 43 Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918 — 1920. Док. і матер. ... — Т.2. — С.642.
- 44 Мазепа І. Згад. праця. — Т.3. — С.40.
- 45 Уряди України у ХХ столітті. Науково-документальне видання. — К., 2001. — С.205.
- 46 Там само. — С.206.
- 47 Українське слово. — 1918. — 27 березня.
- 48 Левицький К. Великий зрив. — Нью-Йорк, 1968. — С.106.
- 49 Там само. — С.109.
- 50 Українська революція і державність (1917–1920 рр.). — К., 1998. — С.124.
- 51 Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920. — Нью-Йорк, 1970. — С.45.
- 52 Там само.
- 53 Західно-українська Народна Республіка. 1918–1923. Документи і матеріали: У 5 т. — Івано-Франківськ, 2001. — Т.2. — С.151-152.
- 54 Субтельний О. Україна: історія. — К., 1991. — С.322-323.
- 55 Тищик Б.Й., Вівчаренко О.А. Західноукраїнська народна республіка 1918–1923 рр. — Коломия, 1993. — С.40.
- 56 Українська революція і державність (1917–1920 рр.)... — С.131..
- 57 Лозинський М. Згад. праця. — С.68.
- 58 Україна. — 1919. —15-16 листопада.
- 59 Шаповал М. Велика революція: з нагоди 10-ліття революції на Україні. — Прага, 1928. — С.127.
- 60 Мазепа І. Згад. праця. — Т.2. — С.16.